

خبرنامه تحولات انرژی (۳۳)

دوره دهم

(با رویکرد وضعیت آتی بازار نفت و صادرات گاز ایران)

معاونت پژوهش‌های زیربنایی و امور تولیدی
دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن

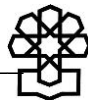
کد موضوعی: ۳۱۰
شماره مسلسل: ۱۶۸۰۲

دی‌ماه ۱۳۹۸

به نام خدا

فهرست مطالب

- ۱ خلاصه مدیریتی .....
۲. ۱. پیش‌بینی وضعیت بازار نفت در سال ۲۰۲۰ .....
۲. ۲. پتانسیل‌های حاصل از فروش گاز به عراق و ترکیه در اقتصاد ایران .....
۳. ۳. رقابت قدرتهای بزرگ برای سرمایه‌گذاری در میدان بزرگ نفتی قرنه ۱ در عراق .....
۴. ۴. سیاست‌های جدید نیجریه برای توزیع برق .....
۸. ۸. منابع و مأخذ .....

خبرنامه تحولات انرژی (۳۳)

دوره دهم

(با رویکرد وضعیت آتی بازار نفت و صادرات گاز ایران)

خلاصه مدیریتی

- میانگین قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۰ بشکه‌ای ۶۰ دلار پیش‌بینی شده است که نسبت به متوسط قیمت نفت برنت در سال ۲۰۱۹ کاهش یافته است.
- آژانس بین‌المللی انرژی پیش‌بینی کرده است که رشد تقاضای جهانی نفت در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ به ترتیب ۱ و ۱/۲ میلیون بشکه در روز باشد و روند ثابتی را طی کند.
- عرضه نفت اوپک در سال ۲۰۲۰، ۲۸/۹ میلیون بشکه در روز پیش‌بینی شده است که حدود یک میلیون بشکه در روز کمتر از سطح کنونی پیش‌بینی شده است.
- با توجه به سطوح فعلی قیمت‌های نفت، ترکیه حدود ۲۵۰ دلار به‌ازای هر هزار مترمکعب حدود ۲۰ سنت گاز (و حدود ۷ دلار به‌ازای هر میلیون بی تی یو) به ایران، پرداخت می‌کند. این بدان معناست که ایران حدود ۱/۴ میلیارد دلار در ۹ ماه نخست سال ۲۰۱۹ و ۱۶۲ میلیون دلار در ماه سپتامبر سال جاری، از محل فروش گاز به ترکیه درآمد داشته است.
- چین به‌عنوان اصلی‌ترین مشتری نفت ایران باقی مانده است. آمارهای رسمی بین‌المللی سطح واردات نفت از کشور را طی ماه‌های آگوست، سپتامبر و اکتبر ۲۰۱۹ به ترتیب ۱۸۵، ۱۳۱ و ۱۲۵ هزار بشکه در روز اعلام کرده‌اند.

۱. پیش‌بینی وضعیت بازار نفت در سال ۲۰۲۰

براساس آمار ماه نوامبر اداره اطلاعات انرژی آمریکا، میانگین قیمت نفت برنت در ماه اکتبر نسبت به ماه سپتامبر سال ۲۰۱۹، ۳ دلار به‌ازای هر بشکه و نسبت به سال ۲۰۱۸، ۲۱ دلار به‌ازای هر بشکه کاهش یافت. میانگین قیمت نفت برنت در سال ۲۰۲۰ بشکه‌ای ۶۰ دلار پیش‌بینی شده است، این عدد نسبت به متوسط قیمت نفت برنت در سال ۲۰۱۹ کاهش یافته است. این میزان تا پایان سال، ۶۴ دلار به‌ازای هر بشکه در نظر گرفته شده است. میانگین قیمت نفت وست تگزاس اینترمدیت نیز در سال آینده ۵/۵ دلار به‌ازای هر بشکه کمتر از متوسط پیش‌بینی شده برای نفت برنت در سال ۲۰۲۰ است.

متوسط قیمت نفت برنت برای تحویل در ۷ نوامبر ۲۰۱۹ معادل ۶۲/۲۹ دلار به‌ازای هر

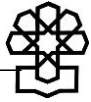
بشکه اعلام شده که نسبت به ماه اکتبر ۳/۴۰ دلار به‌ازای هر بشکه افزایش یافته است.

براساس آمار اداره اطلاعات انرژی آمریکا، طی ماه اکتبر صادرات نفت و فراورده‌های

نفتی آمریکا ۵۵۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت و برای نخستین بار پس از سال ۱۹۴۹ است که آمریکا توانسته این میزان به صادرات خود بیفزاید. پیش‌بینی شده این میزان افزایش برای سال ۲۰۲۰ به ۷۵۰ هزار بشکه در روز برسد. در سال ۲۰۱۸، آمریکا قریب به ۹/۹۴ میلیون بشکه نفت در روز به ۹۰ کشور جهان صادر کرده است. عمده این نفت صادراتی شامل نفت خام، میعانات گازی، فراورده‌های پالایشی نظیر بنزین و گازوئیل و زیست‌توده نظیر اتانول و بیودیزل بوده است.

عرضه و تقاضا

میزان تقاضای جهانی نفت در فصل سوم سال ۲۰۱۹ سالیانه ۱/۱ میلیون بشکه در روز افزایش یافت که حدود ۲ برابر بیشتر از سطح تقاضای فصل دوم سال بود. میزان تقاضای نفت چین

در فصل سوم، سالیانه ۶۴۰ هزار بشکه در روز افزایش یافت در واقع، چین مهم‌ترین عامل افزایش تقاضای جهانی نفت در فصل سوم سال بود. در فصل چهارم سال، انتظار می‌رود رشد تقاضای جهانی، روزانه ۱/۹ میلیون بشکه باشد که البته این میزان در مقایسه با مدت مشابه سال گذشته (فصل چهارم سال ۲۰۱۸) به دلیل پایین بودن قیمت نفت و افزایش تقاضای پتروشیمی آمریکا، با رشد ضعیف‌تری همراه بوده است.

بر اساس پیش‌بینی آژانس بین‌المللی انرژی، رشد تقاضای جهانی نفت در سال‌های ۲۰۱۹ و ۲۰۲۰ به ترتیب ۱ و ۱/۲ میلیون بشکه در روز باشد و روند ثابتی را طی کند. با در نظر گرفتن تخمین‌های صندوق بین‌المللی پول برای رشد تولید ناخالص داخلی به میزان ۳/۴ درصد رشد تقاضای جهانی نفت بدون تغییر خواهد بود. در خصوص وضعیت اقتصاد جهانی نیز نوعی نااطمینانی وجود دارد و به دلیل نامشخص بودن مذاکرات تجاری آمریکا و چین در سال ۲۰۲۰، سالی متفاوت در سطح تقاضای جهانی نفت این دو کشور خواهد بود. به طوری که فصل سوم سال ۲۰۱۹، آمریکا هیچ رشدی در تقاضای نفت نداشته اما در مقابل چین به طور میانگین ۰/۶ میلیون بشکه در روز رشد تقاضا داشت و این روند برای سال ۲۰۲۰ نیز پیش‌بینی شده است. میزان رشد تقاضای نفت آمریکا برای سال آینده ۱۹۰ هزار بشکه در روز اما برای چین ۳۷۵ هزار بشکه در روز پیش‌بینی شده است.

در مقابل، عرضه نفت اوپک در سال ۲۰۲۰، ۲۸/۹ میلیون بشکه در روز و حدود یک میلیون بشکه در روز کمتر از سطح کنونی پیش‌بینی شده است. میزان رشد تولید نفت غیر اوپک نیز به ترتیب ۱/۸ و ۲/۳ میلیون بشکه در روز برای سال جاری و سال آینده در نظر گرفته شده است.

۲. پتانسیل‌های حاصل از فروش گاز به عراق و ترکیه در اقتصاد ایران

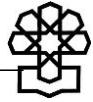
براساس هفته‌نامه میس^۱، در راستای محدودیت‌های زیادی که برای صادرات نفت ایران ایجاد شده، آمارهای کیپلر^۲ حاکی از کاهش صادرات نفت کشور به کمتر از متوسط ۲۱۳ هزار بشکه در روز در ماه نوامبر است. میانگین صادرات نفت و میعانات کشور در نیمه اول سال ۲۰۱۸، ۲/۵ میلیون بشکه در روز بود اما در ماه اکتبر ۲۰۱۹، به ۳۳۲ هزار بشکه در روز کاهش یافت.

چین به‌عنوان اصلی‌ترین مشتری نفت ایران باقی مانده است. آمارهای رسمی بین‌المللی سطح واردات نفت از ایران را طی ماه‌های آگوست، سپتامبر و اکتبر ۲۰۱۹ به ترتیب ۱۸۵، ۱۳۱ و ۱۲۵ هزار بشکه در روز اعلام کرده‌اند.

سایر حجم صادرات فعلی باقی مانده نیز با حجم صادرات سوریه و مالزی ترکیب شده است. آخرین حجمی که چین از مالزی واردات داشته به ترتیب در ماه سپتامبر و اکتبر معادل ۴۸۱ و ۴۶۲ هزار بشکه در روز تخمین زده شده که البته این محموله صادراتی ترکیبی با نفت ونزوئلا و ایران بوده است (میس، ۲۹ نوامبر ۲۰۱۹). اگر با فرض اینکه منابع درآمدی حاصل از صادرات نفت کشور به سوریه به زودی تسویه نشود، در این صورت درآمد ماه‌های اخیر معادل فروش ۲۰۰ هزار بشکه در روز خواهد بود. متوسط قیمت نفت سنگین صادراتی ایران براساس گزارش ماهنامه اوپک (نوامبر ۲۰۱۹)، طی ماه‌های سپتامبر و اکتبر به ترتیب ۶۰/۳۲ و ۵۷/۹۴ دلار به‌ازای هر بشکه بوده است. متوسط قیمت نفت صادراتی ایران در سال ۲۰۱۸ معادل ۶۹/۵۹ دلار به‌ازای هر بشکه

1. MEES (Dec. 6th, 2019). "Turkey, Iraq Gas Sales Gives Iran Economic Lifeline", Retrieved from <https://www.mees.com>

2. Kpler

اعلام شده است.

به نقل از میس، تمرکز بر صادرات گاز کشور شاید نقطه قابل اتکایی برای جبران کسری‌های درآمدی به وجود آمده باشد. کشورهای واردکننده گاز ایران از طریق خط لوله ترکیه، عراق و بخشی از ارمنستان و آذربایجان هستند و از آنجایی که عواید و درآمدهای حاصل از صادرات گاز کشور در مقایسه با نفت در بهترین حالت نسبت به ۱۸ ماه گذشته چندان دچار رکود نشده است، بنابراین، پتانسیل اصلی صادرات گاز به عراق و ترکیه اعلام شده به طوری که ترکیه براساس آمارهای میس در ماه سپتامبر ۶۴۸ میلیون مترمکعب (۷۳۶ میلیون فوت مکعب در روز) از ایران واردات گاز داشته که بالاترین رقم از ماه مارس بوده است. میانگین کل صادرات گاز کشور به ترکیه در ۹ ماهه سال ۲۰۱۹ معادل روزانه ۵/۱۷ میلیارد مترمکعب (۶۷۰ میلیون فوت مکعب در روز) بود که این میزان در مدت مشابه در سال ۲۰۱۸، ۵/۵۴ میلیارد مترمکعب در روز بوده است.

با توجه به سطوح فعلی قیمت‌های نفت، ترکیه حدود ۲۵۰ دلار به ازای هر هزار مترمکعب گاز (حدود ۷ دلار به ازای هر میلیون بی تی یو) به ایران پرداخت می‌کند. این بدان معناست که ایران حدود ۱/۴ میلیارد دلار طی ۹ ماهه سال ۲۰۱۹ و طی ماه سپتامبر ۱۶۲ میلیون دلار از محل فروش گاز به ترکیه درآمد داشته است.

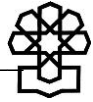
کلیدی‌ترین کشور مقصد صادرات گاز ایران، عراق است که برخلاف ترکیه به‌ویژه از نیمه دوم ماه اکتبر، تلاش کرده برای بهره‌مندی از برخی تعلیق‌های تحریم ایران^۱ در خصوص فرصت یافتن برای واردات گاز از ایران به آمریکا نزدیک‌تر شود. براساس آمار، متوسط واردات گاز عراق در چهار ماه به انضمام ماه سپتامبر معادل ۸۰۷ میلیون فوت

مکعب در روز (روزانه ۶۸۶ متر مکعب) بوده است. با احتساب نفت بشکه‌ای ۶۰ دلار، عراق به‌ازای هر میلیون بی تی یو گاز ۶/۶۰ دلار به ایران پرداخت کرده است. بدین ترتیب درآمد ارزی ایران از صادرات گاز به عراق طی ماه‌های آگوست و سپتامبر ۱۶۰ میلیون دلار بوده است و با توجه به تخمین‌های بی‌بی، ارمنستان و آذربایجان، ۰/۵ میلیارد متر مکعب واردات گاز از کشور داشته‌اند و بنابراین پتانسیل افزایش و پیشی گرفتن صادرات گاز از نفت مهیاست. شایان ذکر است براساس لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ میزان درآمدهای ارزی صادرات گاز ۴ میلیارد دلار در نظر گرفته شده است.

۳. رقابت قدرت‌های بزرگ برای سرمایه‌گذاری در میدان بزرگ نفتی قرنه ۱ در عراق

پس از خروج نیروهای نظامی آمریکایی از سوریه و اعلام تلویحی نبود منافع در خاورمیانه برای آمریکا در رسانه‌ها، درها برای حضور چین و روسیه باز شد تا خود را با آرزوهایی که در سر دارند اغوا کنند. منطقه خاورمیانه برای روسیه هم به لحاظ نظامی و هم از منظر اثرگذاری بر فرایند جاری نفت و گاز میان کشورهای غرب و شرق جهان اغواکننده است. اما برای چین، خاورمیانه به‌ویژه ایران و عراق به‌مثابه نقطه پرتاب و اتصال‌دهنده چین به اروپا به‌شمار می‌رود. پروژه یک کمربند، یک جاده قابلیت ایجاد این پیوند را برای چین ایجاد می‌کند. در این راستا، مقامات عراقی به‌طور غیررسمی طی هفته گذشته اعلام کردند که قراردادی میان شرکت ملی نفت عراق با یک شرکت چینی ناشناس اخیراً منعقد شده است. بالاخص اعلام شده که شرکت مهندسی و ساخت چین CPECC^۱ برای ارتقای سامانه استخراج گاز در حین تولید نفت خام از میدان نفتی

1. China Engineering and Construction Corp

قرنه ۱ (واقع در ۵۰ کیلومتری شمال غرب هاب نفتی بصره) قرارداد فنی مهندسی معادل ۱۲۱ میلیون دلار منعقد کرده است. مدت اجرای این پروژه ۲۷ ماه است و گاز فلر شده از طریق سایت دریافت می‌شود. دو نکته حائز اهمیت قرارداد این است که اولاً شرکت چینی تحت پوشش شرکت ملی نفت چین است و ثانیاً پروژه، جذب گاز توسعه ذخایر نفتی قرنه غربی (۱) را نیز دربرمی‌گیرد. حجم ذخایر نفت قرنه غربی (۱) فقط ۹ میلیارد بشکه برآورد شده اما این پروژه بخشی از سایت ذخایر عظیم ۴۳ میلیارد بشکه‌ای نفت خام مخازن قرنه غرب است بنابراین برای چین منافع عظیمی به‌شمار می‌رود.

۴. سیاست‌های جدید نیجریه برای توزیع برق

دولت نیجریه اخیراً، استراتژی جدیدی تحت عنوان «فروشنده راغب، خریدار راغب» (WSWB)، برای توزیع برق در دست اجرا دارد. براساس این سیاست، برق مستقیماً از شرکت‌های تولیدکننده به مشتریان خوش‌حسابی توزیع می‌شود که قدرت پرداخت صورتحساب به‌طور کامل را داشته باشند. هدف از اجرای این استراتژی برای کمک به تولیدکنندگان برق و کاهش تلفات برق در نظر گرفته شده به‌ویژه شرکت‌های تولید زیان‌ده که به‌دلیل عدم پرداخت صورتحساب‌های مشترکان، دچار ضرر و زیان شده باشند. این سیاست به‌صورت آزمایشی در دو ایالت اجرا شده است.

در ماه اکتبر ۲۰۱۹، کمیسیون تنظیم مقررات برق نیجریه موسوم به NERC به هشت شرکت توزیع برق منطقه‌ای از میان ۱۱ شرکت هشدار داد که در صورت عدم

تسویه حساب از ادامه فعالیت آنها ممانعت خواهد کرد. در واقع، این هشت شرکت از ۱۰۰ میلیون دلاری که می‌بایست از فروش برق به دست می‌آوردند فقط توانستند ۱۶ میلیون دلار به نهاد عمومی^۱ بازپرداخت کنند و این امر باعث ضرورت اجرای این طرح سیاستی جدید در نیجریه شد (انردیتا، دسامبر ۲۰۱۹).

بر اساس آمارهای موجود،^۲ نیجریه در سال ۲۰۱۹، حدود ۲۴ تراوات ساعت برق تولید کرده و پیش‌بینی می‌شود این میزان در سال آینده به ۲۶/۲ تراوات ساعت افزایش یابد. میزان مصرف برق داخل تا پایان سال جاری ۱۸/۵ و در سال آینده ۱۹/۲ تراوات ساعت پیش‌بینی شده است. یکی از تهدیدهایی که در سیاست‌های برق این کشور اعلام شده، تمرکز سیاست‌های اقتصادی نیجریه بر مبنای فرد و شخصیت‌محوری است و این امر تهدیدی بر سطح اطمینان سرمایه‌گذاری خواهد بود.

منابع و مأخذ

1. MEES (Dec. 6th, 2019). "Turkey, Iraq Gas Sales Gives Iran Economic Lifeline", Retrieved from <https://www.mees.com>
2. www.fitchsolutions.com
3. IEA, Oil Market Report, Nov. 2019
4. (Dec. 6th, 2019). "Nigeria Introduces New Electricity Distribution Policy", Retrieved from www.enerdata.net
5. Watkins, S. (Dec. 1th, 2019). "The Superpowers Battling Over Iraq's Giant Oil Field", Retrieved from www.oilprice.com

---

1. Public Institution

2. www.fitchsolutions.com

شماره مسلسل: ۱۶۸۰۲

شناسنامه گزارش

عنوان گزارش: خبرنامه تحولات انرژی (۳۳) دوره دهم (با رویکرد وضعیت آتی بازار نفت و صادرات گاز ایران)

نام دفتر: مطالعات انرژی، صنعت و معدن (گروه انرژی)

تهیه کننده: زهرا جعفری

ناظران علمی: حسین افشین، علی اصغر اژدری، فریدون اسعدی

واژه‌های کلیدی:

۱. عرضه و تقاضای نفت ۲۰۲۰

۲. نیجریه

۳. اوپک

۴. عراق

۵. گاز

تاریخ انتشار: ۱۳۹۸/۱۰/۴